

Seat No.

M.A. (2022) (SEM/CR) CBCS Part-I Semester-I Examination: October/November-2022
Sanskrit (Compulsory) Paper-III
SANC23: Darshan (NEP)

Day and Date: Tuesday, 13/12/2022

Total Marks: 60

Time: 10.30 AM To 12.30 PM

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 पुरुषप्रवृत्त्यनुकूलो भावयितुर्व्यापारविशेषः .....|
अ) आर्थीभावना ब) शाब्दीभावना क) भावना ड) भावयितुः
- 2 प्रयोगसमवेतार्थस्मारका.....|
अ) मन्त्राः ब) नामधेय क) विधिः ड) अर्थवाद
- 3 अर्थसङ्ग्रहानुसारं 'शाब्दीभावना' इत्यनेन कः अभिप्रायः ?
अ) अपौरुषेयवाक्यम् ब) पुरुषप्रवृत्त्यनुकूलो भावयितुर्व्यापारविशेषः
क) समभिव्यवहारः ड) प्रयोजनेच्छाजनितक्रियाविषयव्यापारः
- 4 अर्थसङ्ग्रहानुसारं 'आर्थीभावना' इत्यनेन कः अभिप्रायः ?
अ) अपौरुषेयवाक्यम् ब) पुरुषप्रवृत्त्यनुकूलो भावयितुर्व्यापारविशेषः
क) समभिव्यवहारः ड) प्रयोजनेच्छाजनितक्रियाविषयव्यापारः
- 5 वेदः कः ?
अ) अपौरुषेयं वाक्यम् ब) कर्मबोधकं वाक्यम्
क) अङ्ग-प्रधान सम्बन्ध - बोधकं वाक्यम् ड) समभिव्यवहारः वाक्यम्
- 6 अरुणया एकहायन्या गवा सोमं क्रीणाति। एतद् उदाहरणं अस्ति .....|
अ) अभिधात्रि श्रुत्याः ब) विनियोक्त्री श्रुत्याः
क) एकाभिधान श्रुत्याः ड) विभक्ति श्रुत्याः

- 7 .....हा प्रयाजांचे अंग होतो.
 अ) अपूर्व विधी ब) अभिक्रमण विधी क) नियम विधी ड) स्वाध्यायोऽध्येतव्यः
- 8 ज्योतिष्टोमामध्ये .....दिवशी अग्निषोमीय पशुयागाचे हवन केले.
 अ) सवनीय ब) औपवसथ्य क) अवभृथ ड) अमावस्या
- 9 यस्याहिताप्तेरग्निर्गृहान्दहेत्सोऽग्नये क्षामवतेऽष्टाकपालं निर्वपेत् हे .....कर्मचे विधिवाक्य आहे.
 अ) प्रायश्चित्त ब) उपासना क) नित्य ड) नैमित्तिक
- 10 मन्त्रैरेव स्मर्तव्यम् हे उदाहारण.....विधिचे आहे.
 अ) उत्पत्तिविधी ब) गुणविधी क) नियमविधि ड) प्रयोगविधी
- 11 नखविदलन हा विधी .....या क्रियेचा भाग आहे.
 अ) दर्शपूर्णमास याग ब) अग्निहोत्र क) पशुयाग ड) वैतुष्य
- 12 प्राशस्त्य- निन्दा-अन्यतरपरं वाक्यं .....|
 अ) निषेधः ब) अर्थवादः क) नामधेय ड) श्रुति
- 13 पुरोडाशं चतुर्धा करोति हे .....याचे उदाहरण आहे.
 अ) उपसंहारः ब) परिसंख्या क) पर्युदास ड) गुणवाद
- 14 बर्हिषि रजतं न देयम् हे .....अर्थवाद वाक्य आहे.
 अ) गुणवाद ब) भूतार्थवाद क) निषेधशेष ड) अनुवाद
- 15 तत्प्राप्तिरहितार्थबोधकोऽर्थवादो.....|
 अ) अनुवादः ब) गुणवादः क) भूतार्थवादः ड) अर्थवादः

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 लौगाक्षी भास्कर
- 2 अथातो धर्म जिज्ञासा
- 3 विनियोगविधे श्रुत्यादिषट्प्रमाणानि
- 4 परिसंख्याविधि

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 शाब्दी भावना तिच्या भेदांसह वर्णन करा?
- 2 लौगाक्षी भास्कराने केलेले मंगलाचरण सटीप समजावून सांगा?
- 3 प्रयोग विधीच्या सहा प्रमाणांचा ऊहापोह करा?
- 4 निषेध मीमांसेतील बाधक संकल्पना समजावून सांगा?

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 मीमांसा शास्त्राचा परिचय सविस्तर करून द्या?
- 2 अर्थसंग्रहातील प्रमाणांचे उत्तरोत्तर दौर्बल्य सविस्तर स्पष्ट करा .

*****

Model Answer Paper

M.A. (2022) (SEM/CR) CBCS Part-I Semester-I Examination: October/November-2022
Sanskrit (Compulsory) Paper-III
SANC23: Darshan (NEP)

Day and Date: Tuesday, 13/12/2022
Time: 10.30 AM To 12.30 PM

Total Marks: 60

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 पुरुषप्रवृत्त्यनुकूलो भावयितुर्व्यापारविशेषः .....|
अ) आर्थीभावना ब) शाब्दीभावना क) भावना ड) भावयितुः
Option 2
- 2 प्रयोगसमवेतार्थस्मारका.....|
अ) मन्त्राः ब) नामधेय क) विधिः ड) अर्थवाद
Option 1
- 3 अर्थसङ्ग्रहानुसारं 'शाब्दीभावना' इत्यनेन कः अभिप्रायः ?
अ) अपौरुषेयवाक्यम् ब) पुरुषप्रवृत्त्यनुकूलो भावयितुर्व्यापारविशेषः
क) समभिव्यवहारः ड) प्रयोजनेच्छाजनितक्रियाविषयव्यापारः
Option 2
- 4 अर्थसङ्ग्रहानुसारं 'आर्थीभावना' इत्यनेन कः अभिप्रायः ?
अ) अपौरुषेयवाक्यम् ब) पुरुषप्रवृत्त्यनुकूलो भावयितुर्व्यापारविशेषः
क) समभिव्यवहारः ड) प्रयोजनेच्छाजनितक्रियाविषयव्यापारः
Option 4
- 5 वेदः कः ?
अ) अपौरुषेयं वाक्यम् ब) कर्मबोधकं वाक्यम्
क) अङ्ग-प्रधान सम्बन्ध - बोधकं वाक्यम् ड) समभिव्यवहारः वाक्यम्
Option 1
- 6 अरुणया एकहायन्या गवा सोमं क्रीणाति। एतद् उदाहरणं अस्ति .....|
अ) अभिधात्रि श्रुत्याः ब) विनियोक्त्री श्रुत्याः
क) एकाभिधान श्रुत्याः ड) विभक्ति श्रुत्याः
Option 4
- 7 .....हा प्रयाजांचे अंग होतो.
अ) अपूर्व विधी ब) अभिक्रमण विधी क) नियम विधी ड) स्वाध्यायोऽध्येतव्यः
Option 3

8 ज्योतिष्टोमामध्ये .....दिवशी अग्निषोमीय पशुयागाचे हवन केले.

अ) सवनीय ब) औपवसथ्य क) अवभृथ ड) अमावस्या

Option 2

9 यस्याहिताप्तेरग्निर्गृहान्दहेत्सोऽग्नये क्षामवतेऽष्टकपालं निर्वपेत् हे .....कर्मचे विधिवाक्य आहे.

अ) प्रायश्चित्त ब) उपासना क) नित्य ड) नैमित्तिक

Option 4

10 मन्त्रैरेव स्मर्तव्यम् हे उदाहारण.....विधिचे आहे.

अ) उत्पत्तिविधी ब) गुणविधी क) नियमविधि ड) प्रयोगविधी

Option 3

11 नखविदलन हा विधी .....या क्रियेचा भाग आहे.

अ) दर्शपूर्णमास याग ब) अग्निहोत्र क) पशुयाग ड) वैतुष्य

Option 4

12 प्राशस्त्य- निन्दा-अन्यतरपरं वाक्यं .....।

अ) निषेधः ब) अर्थवादः क) नामधेय ड) श्रुति

Option 2

13 पुरोडाशं चतुर्धा करोति हे .....याचे उदाहरण आहे.

अ) उपसंहारः ब) परिसंख्या क) पर्युदास ड) गुणवाद

Option 1

14 बर्हिषि रजतं न देयम् हे .....अर्थवाद वाक्य आहे.

अ) गुणवाद ब) भूतार्थवाद क) निषेधशेष ड) अनुवाद

Option 3

15 तत्प्राप्तिरहितार्थबोधकोऽर्थवादो.....।

अ) अनुवादः ब) गुणवादः क) भूतार्थवादः ड) अर्थवादः

Option 3

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

1 लौगाक्षी भास्कर

Ans:

2 अथातो धर्म जिज्ञासा

Ans:

3 विनियोगविधे श्रुत्यादिषट्प्रमाणानि

Ans:

4 परिसंख्याविधि

Ans:

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 शाब्दी भावना तिच्या भेदांसह वर्णन करा?

Ans:

2 लौगाक्षी भास्कराने केलेले मंगलाचरण सटीप समजावून सांगा?

Ans:

3 प्रयोग विधीच्या सहा प्रमाणांचा ऊहापोह करा?

Ans:

4 निषेध मीमांसेतील बाधक संकल्पना समजावून सांगा?

Ans:

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 मीमांसा शास्त्राचा परिचय सविस्तर करून द्या?

Ans:

2 अर्थसंग्रहातील प्रमाणांचे उत्तरोत्तर दौर्बल्य सविस्तर स्पष्ट करा .

Ans:

*****